

Микола Баран

здобувач PhD кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: д.е.н., професор Ольга Кириленко

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ У МЕХАНІЗМІ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Ухилення від оподаткування є серйозною загрозою стабільності економіки та державного бюджету. Одним із ключових інструментів у боротьбі з цією проблемою є податковий контроль. В даній статті розглядається роль податкового контролю як ефективного механізму протидії ухиленню від оподаткування.

Податковий контроль можна охарактеризувати як систему заходів, спрямованих на перевірку дотримання платниками податків встановлених норм та законодавства. Він виконує ряд важливих функцій, таких як перевірка достовірності податкової звітності, виявлення порушень податкового законодавства та недекларованих доходів.

Основними механізмами ухилення від оподаткування є недекларування доходів, неправдиве зазначення витрат, використання офшорних схем та інші. Податковий контроль відіграє важливу роль у виявленні цих порушень. Завдяки застосуванню сучасних технологій, таких як аналітичні системи та штучний інтелект, контролюючі органи можуть більш ефективно аналізувати великі обсяги податкової інформації та виявляти незаконні дії.

Ухилення від оподаткування є складною і широко поширеною проблемою, що має серйозні наслідки для фінансової стійкості держав та розвитку економіки. Це феномен, коли платник податків намагається зменшити свої податкові зобов'язання шляхом недекларування доходів, штучного заниження прибутку або використання офшорних схем. Для досягнення цих цілей використовуються різноманітні механізми та підходи.

В Україні існують певні проблеми у сфері податкового контролю, як механізму протидії ухиленню від оподаткування, які безпосередньо впливають на ефективність функціонування податкової системи та збирання доходів до бюджету. Ось деякі з найбільш важливих проблем:

1. Корупція та недостатній контроль: корупція в податковій системі може призводити до підкупу податкових службовців та недобросовісних угод між платниками податків та контролюючими органами. Це негативно впливає на рівень довіри до системи та призводить до зменшення зборів до бюджету.

2. Складність законодавства: складні та неоднозначні правила податкового законодавства можуть призводити до непорозумінь між платниками податків та податковими органами. Це може створювати можливість для недекларування або невірного розрахунку податків.

3. Недостатній контроль за готівковими операціями: використання готівки у бізнес-операціях може створювати можливості для ухилення від сплати податків та недекларування доходів.

4. Низька платоспроможність податкових боржників: велика кількість підприємств та громадян може мати борги перед бюджетом. Це може відображати недостатню здатність цих суб'єктів погасити податковий борг, що призводить до збитків для бюджету.

5. Нестабільність законодавства: часті зміни податкового законодавства можуть призводити до планової невизначеності для бізнесу та платників податків. Це ускладнює дотримання правил та виконання податкових зобов'язань.

6. Система обігу фіскальних накладних: в Україні існує система обігу фіскальних накладних, яка може бути використана для незаконного виведення коштів з економіки або надання некоректної звітності.

7. Недостатня координація між органами: брак координації між різними податковими та контролюючими органами може призводити до дублювання функцій та недостатнього співробітництва.

8. Судові суперечки: довгі та складні судові процеси можуть призводити до затримки в стягненні податкового боргу або неправомірного звільнення від сплати [2].

Вирішення перелічених проблем може допомогти вдосконалити податковий контроль в Україні, зменшити корупцію, спростити правила та процедури контролю, підвищити свідомість платників податків, підтримати стабільність в законодавстві та забезпечити ефективність функціонування податкової системи.

Важливим кроком на законодавчому рівні стало запровадження у Податковому кодексі України положень і основних визначень щодо функціонування електронного кабінету платника податків. Створення та постійне удосконалення електронного кабінету сприятиме налагодженню більш тісного та конструктивного діалогу: платник – державна фіскальна служба, що виступатиме одним із дієвих превентивних заходів в національній системі податкового контролю і як наслідок – мінімізація явищ ухилення від оподаткування [3].

З огляду на глобалізацію економіки, важливою стає міжнародна співпраця у сфері обміну податковою інформацією. Вдосконалення законодавства щодо податкового контролю, впровадження прозорих процедур та сприяння використанню сучасних технологій допомагають підвищити ефективність боротьби з ухиленням від оподаткування [4].

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
2. Матвійчук К. А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків URL: http://www.confcontact.com/2012_09_21/7_matvijchuk.htm.
3. Ткачик Ф. П. Удосконалення податкового контролю в Україні у контексті протидії ухиленню від оподаткування. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 4. С. 133-137.
4. Валігура В. А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Податковий контроль». URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26361/1/Опорний%20конспект%20лекцій.pdf>